

Remissvar

Datum 2026-09-29

Diarienummer 2026-54

Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31)

Myndigheten för kulturanalys (Kulturanalys) har ombetts yttra sig om utredningen ”Ett investeringsprogram för kultur”, betänkande av utredningen om breddad kulturfinansiering (SOU 2026:31). I regeringens anvisning anges att den önskar synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Remissvaret inleds med Kulturanalys övergripande synpunkter på utredningens förslag. Denna följs av Kulturanalys synpunkter på de enskilda förslagen och på konsekvensanalysen.

Sammanfattning och synpunkter på förslagets finansiering

Utifrån utredningens uppdrag och utifrån ambitionen att öka den privata kulturfinansieringen ställer sig Kulturanalys delvis positiv till utredningens förslag om skattereduktion för gåvor och till utredningens förslag till matchningssystem. Kulturanalys ser positivt på att förslaget till matchningssystem är utformat för att nå en bredd av kulturverksamheter. Kulturanalys ställer sig däremot tveksam till behovet att återkommande ta fram ett specifikt investeringsprogram i form av en proposition.

När det gäller förslagets konsekvenser konstaterar Kulturanalys att dessa till del kommer att vara oförutsägbara i relation till de kulturpolitiska målen. Kulturanalys bedömning är också att det är osäkert vilken potentialen är för att attrahera privat finansiering i olika delar av kulturområdet. Av dessa skäl är det angeläget med uppföljning och utvärdering av förslagets effekter och konsekvenser.

När det gäller finansieringen av förslagen föreslår utredningen att de offentliga kostnaderna (cirka 1 miljard kronor) inte ska belasta kulturbudgeten genom omfördelning av befintliga medel. Något tydligt finansieringsförslag föreligger emellertid inte mer än att utredningen öppnar för en omfördelning av medel inom utgiftsområde 24 (Näringsliv). Kulturanalys ser i grunden positivt på att utredningens förslag inte föreslås finansieras genom omfördelning av befintliga medel inom utgiftsområde 17 (kultur). Detta har också utgjort utgångspunkt för Kulturanalys remissvar. Kulturanalys ser dock förslagen som i första hand en kulturpolitisk satsning och anser därför att finansieringen, fast med tillskjutna medel, bör ske inom ramen för kulturbudgeten.

7.1 Ta fram ett investeringsprogram för kultur

Utredningen föreslår att regeringen återkommande presenterar ett strategidokument – ett investeringsprogram för kultur med fokus på offentlig-privat samverkan.

Förslaget handlar, så vitt Kulturanalys förstår, delvis om att hålla isär finansieringen av matchningsprogrammet från den övriga kulturbudgeten. Även om det kan finnas fördelar med ett sådant förfarande, **ställer sig Kulturanalys tveksam till behovet av att återkommande ta fram ett investeringsprogram i form av en proposition.** Detta kommer, som Kulturanalys förstår det, på sikt i första hand beröra de särskilda insamlingskampanjer som görs inom ramen för matchningsprogrammet. Dessa prioriteringar bör kunna göras utan en sådan särskild process och Kulturanalys bedömning är att det i stället blir viktigt att hantera dessa prioriteringar inom ramen för kulturpolitikens målsättningar och utgifter som helhet.

7.2. Inför en skattereduktion för gåvor till kultur

Inom ramen för förslaget föreslås tre huvudsakliga förändringar av rådande regelverk och lagstiftning:

- 7.2.1. att kultur som ändamål för gåvor ska ge rätt till skattereduktion för givare i de fall den mottagande organisationen är en godkänd mottagare och organiserad som stiftelse, ideell förening eller registrerat trossamfund
- 7.2.2. att kulturverksamheter som bedrivs av det offentliga, oavsett organisationsform, ska kunna godkännas som gåvomottagare och ge givaren rätt till skattereduktion
- 7.2.3. att beloppsgränsen höjs väsentligt vad gäller gåvor till kultur som kan ge skattereduktion, och att samma beloppsgräns gäller för företag och privatpersoner.

Utifrån ambitionen att öka den privata finansieringen ställer sig Kulturanalys **delvis positiv till utredningens förslag om skattereduktion för gåvor till kulturverksamheter** som räknas som allmännyttiga. En konsekvens av utredningens förslag är dock att allmännyttiga kulturverksamheter som drivs utan vinstintresse men som är organiserade som privata aktiebolag eller ekonomiska föreningar inte kommer kunna godkännas som mottagare av gåvor med skattereduktion. Samtidigt föreslås att offentligt kontrollerade kulturverksamheter som är organiserade i bolagsform ska kunna godkännas som gåvomottagare. Detta innebär att offentligt ägda kulturverksamheter kommer ges bättre förutsättningar att ta emot privata gåvor än vissa allmännyttiga kulturverksamheter inom det fria kulturlivet som saknar garanterad grundfinansiering från det offentliga. Utredningen visar stor medvetenhet om denna konsekvens, men bedömer det som svårt att inkludera exempelvis privata aktiebolag då gränsen mellan vad som är

allmännyttig verksamhet och rent kommersiell verksamhet kommer vara alltför svår att dra och riskera att bli godtycklig. Kulturanalys delar i stort denna bedömning. Dock ser Kulturanalys att lagstiftaren skulle kunna undersöka möjligheten att inkludera aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning som möjliga mottagare av skattereducerade gåvor.

Utöver ovanstående vill Kulturanalys fästa uppmärksamhet på att utredningens förslag, om det genomförs, kan skapa ett ökat tryck på införandet av en liknande skattereduktion för till gåvor till andra allmännyttiga ändamål, vilket långsiktigt kan ge ytterligare påverkan på de offentliga finanserna. Kulturanalys är medveten om att utredningen har haft i uppdrag att föreslå förändringar i relation till kulturområdet, men rent principiellt kan det bli svårt att rättfärdiga varför gåvor till kulturverksamheter ska komma i åtnjutande av skattereduktion men inte gåvor till allmännyttiga verksamheter inom exempelvis idrott, miljövard eller omsorg om barn och ungdom. Detta kan antas gälla särskilt eftersom mer gynnsamma förutsättningar för kulturområdet potentiellt sett kan inverka negativt på givandet till vissa andra allmännyttiga ändamål. Utredningen lanserar också möjligheten att höja beloppsgränsen för gåvor som ger rätt till skattereduktion endast för kulturområdet och inte för gåvor till social hjälpverksamhet och vetenskaplig forskning vilka är de två allmännyttiga ändamål som idag omfattas av skattereduktion för gåvor. Kulturanalys ser det som svårt att motivera en ordning där kulturområdet på detta sätt särbehandlas jämfört med alla andra allmännyttiga ändamål.

7.3 Skapa nya incitament genom matchning

Utredningen föreslår en matchningsmodell uppdelad i tre olika delar:

- 7.3.1. ett matchningssystem för statligt initierade insamlingskampanjer som ska ge utrymme för politiska prioriteringar och satsningar
- 7.3.2. ett system för matchning av gräsrotsfinansiering
- 7.3.2 ett semiautomatiskt system för större donationer

Utifrån ambitionen att öka den privata finansieringen **ställer sig Kulturanalys delvis positiv till den föreslagna modellen för matchning**. Kulturanalys bedömer att det diversifierade system för matchning som föreslås har förutsättningar att skapa incitament för fler givare och mottagare än vad som skulle bli fallet med enbart ett semiautomatiskt system. Kulturanalys ser också positivt på att matchningssystemet skapar möjlighet till politiska prioriteringar i relation till större insamlingskampanjer. Att Kulturanalys inte ställer sig odelat positiv till förslaget har främst att göra med att vi bedömer förslagets effekter och konsekvenser som osäkra (se nedan).

8. Konsekvensanalys

När det gäller utredningens konsekvensanalys önskar Kulturanalys framför allt kommentera följande punkter:

1. Förslagets relation till den kulturpolitiska måluppfyllelsen
2. Förslagets potential att generera nya resurser till kulturområdet
3. Behovet av uppföljning och utvärdering

1. Förslagen och de kulturpolitiska målen

Kulturanalys utgångspunkt är att det är positivt med en större mångfald finansiärer på kulturområdet. En mer heterogen finansieringsstruktur kan leda till minskat beroende av enskilda givare. Att olika finansiärer har olika utgångspunkter för sin finansiering kan också i sig bidra till ett ökat manöverutrymme för enskilda kulturverksamheter och skapa förutsättningar för satsningar och projekt som visat sig vara svåra att få offentliga medel för.¹ Samtidigt vill Kulturanalys framhålla att det offentliga inte kan förvänta sig att privata kulturfinansiärer ska förhålla sig till de mål och värden som präglar den offentliga kulturfinansieringen. Dessa värden och mål handlar framför allt om allas möjlighet till deltagande i kulturlivet, kultur i hela landet, kulturell mångfald, konstnärlig frihet och principen om armlängds avstånd. I relation till dessa mål och värden är konsekvenserna av de föreslagna reformerna i flera avseenden oförutsägbara, särskilt avseende införandet av skattereduktion och ett semiautomatiskt matchningssystem. Utifrån detta perspektiv ser Kulturanalys det som angeläget att de föreslagna reformerna följs upp och utvärderas (se punkt 3 nedan).

2. Förutsättningarna att generera nya privata medel

Utredningen gör bedömningen att förslaget om ett investeringsprogram för kultur kan ”ge nya intäkter till kultursektorn på uppemot fem miljarder kronor under den första fyraårsperioden” (SOU 2026:31, s. 10). Kulturanalys vill här lyfta fram att det är sannolikt att icke försumbara delar av den statliga matchningsbudgeten kommer tas i anspråk av redan existerande privat finansiering från stiftelser, privatpersoner och företag. Det är därför inte troligt att matchningsprogrammet enbart kommer att generera det som utredningen beskriver som ”nya intäkter”. Kunskapen om hur stort det samlade givandet från dessa aktörer är idag är bristfällig, men vi vet exempelvis att den privata stiftelsefinansieringen 2022 låg på mellan 330–630 miljoner. Det finns också tecken på att denna finansiering kan ha ökat under senare år.²

¹ Se Myndigheten för kulturanalys, 2024. *Privat kulturfinansiering – Hinder, möjligheter och konsekvenser*. Rapport 2024:2.

² Se Myndigheten för kulturanalys, 2024. *Privat kulturfinansiering – Hinder, möjligheter och konsekvenser*. Rapport 2024:2.

I Kulturanalys översyn av den privata finansieringen³ pekades också på behovet att kombinera införandet av ekonomiska incitament med kapacitets- och kompetenshöjande insatser för kulturlivet när det gäller att arbeta med privat finansiering. Detta gjordes utifrån att stora delar av kulturlivet idag har begränsade resurser till, och kunskap om, sådant arbete och att potentialen att snabbt öka den privata finansieringen bedömdes som begränsad.

3. Behovet av uppföljning och utvärdering

Utifrån ovanstående önskar Kulturanalys betona vikten av att följa upp och utvärdera åtgärdernas konsekvenser för kulturområdet som helhet och i relation till de kulturpolitiska målen. Exempel på viktiga frågeställningar för uppföljning och utvärdering handlar om vilka kulturverksamheter som kommer i åtnjutande av gåvor och matchning, hur medel sprids till olika uttryck, genrer och till olika delar av landet.

Beslut i detta ärende har fattats av myndighetschef Mats Granér. Föredragande har varit utredare Pelle Amberntsson.

Mats Granér
myndighetschef

Pelle Amberntsson
utredare

³ Se Myndigheten för kulturanalys, 2024. *Privat kulturfinansiering – Hinder, möjligheter och konsekvenser*. Rapport 2024:2.